

Ο ΞΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ

Εντὶ Γερμαν. περιοδικὸν «Die Schöne Literatur» (φυλλ.
της 30 τοῦ Δεκεμβρίου 1905) ὁ κ. Karl Dieterich δημοσιέ-
ψαι τὸν τ(τ)λο «Νεοελληνικὴ φιλολογία», τὸ ἀνάστυθε
ἔργο:

ΠΑΛΑΜΑΣ Κ. Ἡ Ἀσάλευτη Ζωή

Γράμματα

Ἡ Τροισεύγεννη.

ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ Α. Ὁ Ἀρχαιολόγος.

ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ Δ. Ζωντανοί καὶ Πεθαμμένοι.

ΨΥΧΑΡΗΣ Γ. Ζωή κι αγάπη στη μοναξιά.

Ἀπὸ τὸν Παλαμᾶ ἔχουμε τρεῖς τόμους, ποὺ ἀντιπροσωπεύουν τὴ Λυρική ποίηση (Ἡ Ἀσάλευτη Ζωή), τὴν κριτική (Γράμματα) καὶ τὸ δράμα (Ἡ Τρισεύγενη). Ἄν κι ὁ Παλαμᾶς καταγίνεται περισσότερο μὲ τὴν ποίηση νομίζω πῶς αὐτὴ δὲν ἔχει τόση ἀξία στὴν ποιότητα ὥςθι στὴν ποσότητα. Καθὼς δειξάμε κι ἄλλοτες, ὁ Π. δυνατώτερα σκέφτεται κι ἀδυνατώτερα μορφώνει, κι αὐτὸ τὸ ξαναβλέπουμε στὴν «Ἀσάλευτη Ζωή»· ἡ δυνατὴ σκέψη σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον πνίγει τὴ φόρμα. Ἐξὸν ἀπ' αὐτὸ, ὁ Π. ἂν καὶ τεχνίτης τῆς γλώσσας, δίνει παραπολλὴ λευτεριά στὸ γλωσσικὸ τύπο κ' ἔτσι χαλνᾷ ὅσο καὶ νᾶναι τὸν ποιητικὸ πυρῆνα. Γι' αὐτὸ τὰ καλύτερα ποιήματά του εἶναι κεῖνα ποὺ γενιοῦνται στὸν κόσμον τῶν σκέψεων μᾶ πόι εἶναι καμωμένα σὲ τόσο στενὸ τύπον, ὥστε νὰ μὴν μποροῦνε νὰν τονέ σπάσουν. Σὲ πολλὰ μέρη αὐτοῦ τοῦ βιβλίου ἐνοχλοῦνε οἱ πολλὰς ἀνάμνησεις τοῦ κλασσικοῦ παρελθόντος.

Ἡ λεπτή αἰσθητικὴ δύναμη ποῦ ἔχει ὁ Π. καὶ βλάπτει τὴ λυρικὴ του, τὸν βοηθάει περισσότερο γιὰ αἰσθητικὸ κριτικὸ, καθὼς ἀποδείχνει τὰ «Γράμματα». Εἶναι τὰ πρῶτα δοκιμάσματα τῆς φιλολογικῆς διατριβῆς (Essai) στὴν Ἑλλάδα καὶ περιέχουνε γενικὲς παρατηρήσεις γιὰ τὴν ἰδέα τῆς Τέχνης καὶ πολύτιμα βοηθήματα στὴν ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς φιλολογίας. Ἀποδείχνουν πὼς ὁ συγγραφεὺς κατέχει τίς ξένες φιλολογίαις, πὼς ἔχει λεπτὸ γούστο καὶ πὼς βλέπει μὲ ματιὰ ὁλοκάθαρη τίς αἰσθητικὰς βανάγκαις τῶν Ἑλλήνων τὰ «Γράμματα» του θάναί μιὰ μέρα γιὰ τοὺς πατριῶτες του, ὅτι γιὰ μᾶς τὰ «Φιλολογικὰ Γράμματα» τοῦ Lessing, δηλ. μιὰ πνευματικὴ ἀπολευτέρωση.

Τώρα τελευταία ἄρχισε ὁ Παλαμᾶς νὰ γράφει καὶ δράματα. Στὴν «Τρισεύγενη» παρασταίνει τὴν τραγική μοῖρα ἐνὸς κοριτσιοῦ ποῦ πιστεύει στὸν ἑαυτό του πὼς εἶναι ἀνώτερο ἀπὸ τὸ στενὸ χωριάτικο κύκλι του. Αὐτὴ ἡ κόρη παντρεύεται ἕναν ποῦ ὁ πατέρας του εἶχε ζημιωθεῖ βαριά ἀπὸ τὸν πατέρα της. Ἀπὸ τίς καταλαλιές τοῦ κόσμου, ποῦ τίς πιστεύει ἐπιτέλους καὶ ὁ ἄντρας της, κύτοχτονεῖ τὸ κορίτσι— καὶ ὅλο τὸ δρᾶμα εἶναι μιὰ πικρὴ σάτυρα τῆς πνεματικῆς σκλαβιάς τῆς γυναίκας τοῦ λαοῦ. Τὰ πρόσωπα τοῦ δραμάτου εἶναι φυσικώτατα ζουγραφισμένα, οἱ σκηνές του δυνατές, ἀλλὰ τὸ κύριο πρόσωπο πολὺ λίγο ξεχωρίζεται· τὸ γνωρίζουμε περισσότερο ἀπὸ τίς κουβέντες τῶν ἄλλωνῶν, παρὰ ἀπὸ τὰ δικά του φερσίματα. Γενικὰ καὶ στὸ δρᾶμα αὐτὸ μιλάνε παραπολὺ τὰ πρόσωπα κ' ἴσκι ἴσια σ' ἀκατάλληλες περιστάσεις. Ἴσως ὁ ποιητὴς θὰ πετύχαινε περισσότερο ἂν τὸ ὑλικὸ αὐτὸ τῷπλαθε δῆγημα καὶ ὄχι δρᾶμα, ἀφοῦ μάλιστα μὲ τὸ «Θάνατο τοῦ Παληκαριοῦ» μᾶς ἔδωσε τὸ καλὺτερο Ῥωμᾶϊκὸ δῆγημα.

Κοινωνική σάτυρα είναι και τ'άλλα δυό από-

λουθα ἔργα, τὸ δῆγμα τοῦ Καρκαβίτσα α' Ὁ Ἀρχαιολόγος», καὶ τὸ δράμα τοῦ Ταχόπουλου «Ζω-
τάνοι καὶ Πεθαμμένοι». Καὶ οἱ δυὸ τὰ φέλουνε
γὰρ τῆς ἀνώτερης τάξης γιὰ τὴν ψεύτικη προγο-
νικὰ ξιππασιὰ καὶ τῆς στήνουν ἀπέναντι τὴ γερὴ
αὐτοπεποίθησι καὶ τὴν ἐνεργητικὴ δραστηριότη τοῦ
ξεσκαλωμένου ἀπὸ τὴν πρόληψη Ρωμιοῦ (τοῦ ἰσω-
τερικὰ λεύτερου). Τὰ πρόσωπα καὶ τῷ δυὸ ἔργων
συβολίζουν τὰ διάφορα κοινωνικὰ στρώματα τῆς Ἑλ-
ληνικῆς κοινωνίας, τὴν τάξην ποὺ παραγέραςε καὶ
τὴν τάξην ποὺ δουλεύει προκομμένα, παρασταίνουν
δηλαδὴ εὐποροὺς καὶ ὄχι ἄτομα. Γιὰ τοῦτο μπορεῖ νὰ
βλαφτεται ἡ δύναμι καὶ ἡ ζωηράδα τῶν προσώπων,
ποὺ δὲ λείπει ἀπὸ τέλλα δηγήματα τοῦ Καρκαβί-
τσα, μὰ εἶναι μεγαλύτερη ἡ ἀξία τῆς δήγησης γιὰ
τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ, ἀφοῦ μᾶς φέρνει μπρο-
στὰ στὸν καθρέφτη ὁλόκαιρο τὸν Ἑλληνισμό μὲ
τὶς κακὰς καὶ μὲ τὶς καλὰς του ὕψες. Εὐχάριστος
εἶναι καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον κ' οἱ δυὸ συγγραφά-
δες μιλάνε γιὰ τοὺς Βουργάρους, φρονιμώτερα ἀπὸ
τοὺς φαφλατάδες πατριώτες τοὺς.

Ἐνῶ ὁ Παλαμᾶς μᾶς ζυγογραφίξει· στὸ δράμα τοῦ ἑνα κομᾶτι ἀπὸ τῆ λαϊκῆ ζωῇ κι ὁ Καρκαβί-
τσας κι ὁ Ταγκόπουλος μᾶς παρασταίνουν τὸ γραμ-
ματισμένο Ρωμιὸ τῆς μέσης τάξης, μᾶς φέρνει ὁ
Ψυχάρης, πού κάθεται στὸ Παρίσι, μὲ τὸ ρομάντζο
τοῦ ὅζω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα σὲ μακρινοὺς τόπους καὶ
σ' ἀθρώπους πού ἀνήκουν περισσότερο στὴ φαντασία
παρὰ στὴν πραγματικότητα, οἱ ἑποιοὶ ὅμως δείχνουν
πὺς σχετίζονται κάπως καὶ μ' αὐτήν. Ἐδῶ καὶ
μερικὰ χρόνια ὁ Ψ. εἶχε γράψει, μὲ τ' α' Ὄνειρο τοῦ
Γιαννίρη», τὸ μυθιστόρημα τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς,
καθὼς τὸ λέει ὁ Παλαμᾶς, καὶ δυὸ δράματα, πού
στὸ ἕνα ἀπ' αὐτὰ τὰ ψέλνει γερὰ τῶν Ἀθηναίων
λατρευτᾶδων τοῦ Νίτσε· τώρα, ἀφοῦ μὲ τὰ δράματα
ἐκानοποίησε τὴ δραματικὴ του δραστηριότη, ἔγραψε
τὸ ρομάντζο «Ζωὴ κι Ἀγάπη στὴ Μοναξιά», βα-
δίζοντας στ' ἀχνάρια τοῦ παλιοῦ De Foe. Βρίσκον-
τας ψεύτικα ψυχολογημένο τὸ Ρομπινσῶνα τοῦ Ἑγ-
γλέζου συγγραφέα, δημιουργεῖ ἕνα δικό του Ρομπιν-
σῶνα μὲ τὴν καινούρια ψυχολογία κι ἀποδείχνει τὰ
φοβερά ἀποτελέσματα τῆς μοναξιάς πού εἶναι ἀδύ-
νατο νὰν τὴ βαστάξει ὁ ἄνθρωπος. Ὁ Ψυχάρης ξε-
χωρίζει στὴ ζωὴ τοῦ αὐτοῦ, πού τὸν ἀφίσανε οἱ
συντρόφοι τοῦ στὸ Ἐρημονήσι, τρεῖς φανέρωσες ἀπελ-
πισιά στὴ μοναξιά καὶ πέρασμα στ' ἄλλο νησί· ζή-
σιμο μὲ ζῶα καὶ κίντυνος νάποχτηνωθεῖ τέλεια·
καὶ τελευταῖα, ὕστερ' ἀπὸ δεκαεννιά χρόνια, τὸ
συναπάντημά του μὲ τὴ Μυριέλλα, τὴν κόρη ἐνὸς
καπετάνιου ναυαγισμένου, τὴ μισοζωώδικη ζωὴ τοῦ
καὶ τέλος τὴν ἀπολευτέρωσή του.

Κι αὐτὸ τὸ ρομάντζο ἐνδιαφέρει τοὺς Ρωμιούς, ἀφ' οὗ ἀποδείχνει μὲ μοναδική μαστοριά τὸ ἀδύνατο τοῦ ἀπόλυτου ἀτομισμού, ἓνα δηλ. ἀπὸ τὰ μεγάλυ-
τερα κακὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ πολιτισμοῦ του.

KARL DIETERICH

Καλὲς εἰ οἱ λιτανεῖς πού γίνονται κάθε τόσο γιὰ τὴ Βλογιά, μὰ μιὰ κι ἀποδείχτηκε βλοφάνερα πὼς ὁ Θεὸς προστατεύει μονάχα τοὺς μπολιασμένους κι ὄχι καὶ τοὺς ἀμπολιαστούς, καλὸ θῆτανε νὰ γίνει καὶ μιὰ λιτανεῖα πού ὁ κόσμος ἀντὶ τὸ «Κύριε Ἐλέησον» νὰ φωνάζει τὸ «Μπολιαστεῖτε! Μπολιαστεῖτε!»

— Ένα καλαμπόκι νόστιμο τοῦ ποιητῆ Λάμπρου Πορφύρα γιὰ τὸν κ. Ἀχρηστο Κραπάνη. Ὁ φοβερός αὐτὸς Ἀατίνσκρετικὸς (κατὰ τὸ Τουρκοκρατικὸς) κάθεται στὸ Πάνθη, κι ὁ ποιητὴς Πορφύρας τοῦ εἶπε μιὰ μέρα πὼς ἀντὶ Μοῦγχιος Σκασιόλας, προτιμώτερο θάτανε νὰ ὑπογραφάτανε Ρεντήκολος.

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΜΟΛΙΒΟΥ*

(Μιτυλήνης).

Δ.

Μιά φορά εἶταν ἓνας βασιλεὺς κ' εἶχε τρεῖς γιούς. Σάνε μεγαλώσαν αὐτοὶ τοὺς λέγει ὁ πατέρας των μιὰ μέρα. Αἶ, παιδιὰ ! Καὶρὸς εἶναι νὰ πάτε νὰ βρῆτε τὴν τύχη σας. Τί νὰ κάνουμε, πατέρα, ρώτησαν τὰ παιδιὰ. Πάρετε, λέγει, τίς σαῖτες σας, κι ἀμέτε νὰ τίς ρίξετε· κι ὅπου πέσουν, ἀπекεῖ θαβγῇ ἡ τύχη σας. Πιάνουν τὰ παιδιὰ τίς σαῖτες των, πηγαίνουν ἀπάνω σ' ἓνα ἄλανι, καὶ τίς ρίχνουν. Ἡ μιὰ τοῦ πρώτου ἔπεσε ἀπάνω στοῦ σπίτι τοῦ Βεζιρη. Τοῦ δεύτερου σ' ἓνὸ Πασά, καὶ τοῦ τρίτου τοῦ καημένου ἔπεσε μέσ' ἓνα χάλασμα ἀπάνω σ' ἓνα γάταρο. Πᾶνε τότες κ' οἱ τρεῖς σὸν πατέρα των καὶ τὰ λέν καταπῶς ἔγιναν. Ὁ πατέρας, λέγει, τώρα νὰ πάρετε αὐτουνῶν τίς κόρες. Ὁ ἓνας τοῦ Βεζιρη, ὁ ἄλλος τοῦ Πασά καὶ ὁ ἄλλος τοῦ γατάρου.

Οἱ δύο πήγαιναν πλιά μὲ τὴ χαρά. Ὁ μικρὸς ὁμῶς καταφοσκισσάμενος, πῶς νὰ πάγῃ μαθὲ νὰ πάρῃ μιὰ γάτα. Μὰ ἀφοῦ εἶταν τῆς τύχης του πάλε τί νὰ κάνῃ. Πῆγε μέσα στὸ γάλασμα καὶ κάθισε κοντὰ στὸ γάταρο. Τότε ὁ γάταρος τὸν παίρνει καὶ παγίνουν μαζί, παγίνουν ἓνα δρόμο μακρὺ, ποὺ τὸν θγάζει μπροστὰ σ' ἓνα παλάτι. Ὑστερα ἀνοίγει τὴν πόρτα καὶ μπαίνουν μέσα. Ἐκεῖ πλιά εἶταν σωστὴ παράδεισο. Βλέπει αὐτὸς μπαχτσέδες, χα-
 θούζες λουλουδία, ὀντάδες, καμιά σαρανταριά, κι ὅλοι καντεπὶ στρωμμένοι. Πράγματα βασιλικά. Κ' ἐκεῖνοι ποὺ ὄριζαν αὐτὸ τὸ παλάτι εἶταν σαράντα γάτες ἀραδιασμένες ἀπάνω σ' ἐκείνους τοὺς καντε-
 ρέδες. Στέκεται αὐτός, τίς βλέπει καλὰ, καὶ δια-
 λογιζεται τί νὰ κάμῃ. Τί εἶναι μαθὲ τοῦτα, ἔλεγε μὲς τὸ νοῦ του. Ὅσο γιὰ τὴν ἡσυχία του καὶ γιὰ τὸ φαγί του, πολὺ καλλίτερα ἀπ' ὅ,τι εἶταν καὶ στὴ μάνα του. Μὴ μέρκ, ἔστειλε ὁ πατέρας του χαμ-
 πὰρι πῶς οἱ ἄλλοι δύο τοῦ ἔστειλαν τὸ συνηθισμένο τὸ πουκαμισόβραχο ποὺ στέλνουν δᾶ οἱ νύφες, καὶ πῶς ἤθελε κι ἀπ' ἐκείνον. Ἐλα ὁμῶς ποὺ ἐκεῖνοι εἶχαν
 τίς γυναῖκες των καὶ τῆκαναν. Αὐτουνοῦ ποιὸς μαθε
 νὰ τὰ κάνῃ! Οἱ γάτες; Τίνος νὰ πῇ τὸ μεράκι του! Κάθουνταν πλιά καὶ διαλογίζονταν τί νὰ
 κάνῃ. Τὸν βλέπει ὁ γάταρος, πηγαίνει καὶ τὸν ρωτᾷ. Τί ἔχεις, γαμπρέ, καὶ κάθεις ἐτσι; Ἀμ' τί νάχω, λέγει. Αὐτὰ κι αὐτὰ μὲ γράφει ὁ πατέρας μου. Τί
 νὰ κάνω τώρα, καὶ τίνος νὰ τὸ πῶ. Ἐννοια σου, τοῦ λέγει, κι ὅσο νὰ ξεσαστῇς ἐσύ, νὰ φύγῃς, αὐτὰ
 θὰ εἶναι χαζίρι. Σηκώνεται αὐτός τότε μάνι μάνι, ξεσάζε-
 ται, βγαίνει στὴν πόρτα, βλέπει ἓνα ἄλογο δεμένο στὸ χαλκὲ δλόχρυσο, ἓνα χεγιμπὲ καὶ ἓνα
 σεντζαντὲ ἀπάνω κατενφεδένια καὶ τὸ γκίμι τοῦ ἀλο-
 γοῦ μαλαματένιο. Βλέπει καὶ τὸ γάταρο καὶ κάθι-
 ται ἐκεῖ κοντὰ μ' ἓνα ἀμύγδαλο στὸ χίρι. Τί ν' αὐτός, τὸν ρωτᾷ τὸ παληκαρί. Νά, λέγει αὐτός, θὰ τὸ πᾶς
 κανίσι! στὸν πατέρα σου. Αὐτὸς πλιά ἔγινε ὅλος
 χολή σὰν τὸ εἶδε. Πῶς νὰ πάγῃ μαθὲ κανίσι! στὸ πατέ-
 ρα του ἓνα ἀμύγδαλο! Δὲ μιλεῖ ὁμῶς τίποτα. Τὸ παίρ-
 νει, καθαλλικεύει καὶ φεύγει. Σὰν πῆγε καὶ κατέβηκε
 στοῦ πατέρα του τὸ παλάτι, βγῆκαν πλιά καὶ τὸν
 προπῆραν ὅλοι τοῦ παλατιοῦ καὶ μπῆκαν καὶ καθῆ-
 σαν νὰ τὰ ποῦν καλλίτερα. Σὰν εἶπαν καὶ τὸν ρω-
 τῆσαν πλιά γιὰ ὅλα, τὸν ρωτῆσαν καὶ τί ἔφερε στὸν

*) Σ η μ. Τὸ λεχτικὸν ἐδῶ κάπως πρὸς γνήσιο τοπικὸν ἀπὸ τὰ προηγούμενα παραμύθια. Α. Ε.

A. E.